

Приморске Новине

ЛИСТ ССРН ОПШТИНЕ БУДВА

ИЗЛАЗИ ПЕТНАСТОДНЕВНО

ГОДИНА IX • БРОЈ 168. • 15. АПРИЛ 1980.

ЦИЈЕНА 2 ДИНАРА

15. IV 1979. — 15. IV 1980.

ЈЕДИНСТВЕНО И ОДГОВОРНО

Появљујемо се у неубичајено вријеме и први пут на овом формату. Задатак нам је, међутим, као и раније — да ваш лист и у овој опреми, буде огледало живота и рада свих наших радних људи и грађана. Овог пута он је хроничар катастрофалног земљотреса какав се на овој ривијери не памти... У наредним бројевима писаћемо о нашим лишавањима, жртвама, непроспаваним ноћима, али и о новима на јави — о напорима и ријешености свих нас да се на рушевинама ствара и гради, да сјенка смрти не прекрије бијело лице „љепотице Јужног Јадрана“. Од 15. априла, када су сказалке показале 7 часова и 19 минута, од тог тренутка Будванска ривијера квари из свих артерија. Иако тешки разненик, она неће искрварити — то неће дозволити њени грађани, омладина и радни људи који ни једног тренутка нису помислили на њен крај. И када је било најтеже, када су се рушила здана од бетона и челика у која је уложен дугогодишњи труд свих нас, ни тада међу нама није малодушник.

Сви знамо да ће нам сутра и прексутра и кроз годину дати, и у годинама које долазе, бити веома, веома тешко. Јер, тешко је вратити живот Старом граду, изградити срушена села у залеђу ривијере, окитити џердан бисерних плажа новим угостићелским објектима. Ипак, сви, такође, знамо да су то наши задаци и да их морамо обавити. И још нешто — а то је оно што храбри и даје веру и снагу — ми знамо да нисмо сами. Солидарност свих наших народа и народности, која је толико пута положила испит у сличним ситуацијама, омогућиће нам да те задатке извршимо. Солидарност је од првог дана несрће већ ту — сви народи Југославије, и многи људи ван њених граница пружају нам руку која храбри...“

Ово је цитат из уводника првог ванредног броја нашег листа који је изашао послиje катастрофалног земљотреса. Прелазећи привремено на дневно изложење, „Приморске новине“ су објављивале читаоце о катастрофи и њеним посљедицама, о организовану грађана да се супротставе стихији, о страдајима и подвизима...

У првом извјештају стајало је: живот су изгубила три лица, а око стотину их је лакше и теже повређено. Пристаниште и Стари град потпуно су уништени, хотели „Плажа“ и „Славија“ срушени, док су остали туристичко-угостићелски објекти тешко оштећени. Уништена су многа села у побрђима... Приобални дио Петровца је, такође, порушен... Истога да на у 15,45 часова наступио је нови удар. Настала су нова разарања.

Становништво и дјеца из хотела „Белви“ — њих око четири стотине — евакуисани су у рекордном времену, формирани су екипе за пружање прве помоћи. Теже по-вриједени пребачени су хеликоптерима у болнице. Пренесути су најнеопходније мјере за забрињавање угроженог становништва. Као први задатак био је евакуисање домаћих и страних гостију који су били у објектима дуж наше ривијере.

Заведена је рационална потрошња бензина. Формирали су екипе за оспособљавање водовода. Спроведена је строга контрола снабдијевања прехранбеним артиклима. Почеле су да пристижу прве пошиљке хране, минералне воде, ћебади, шатора... Прва победа над стихијом била је добијање електричне струје у свим насељима дуж ривијере. Друга важна битка извојевана је оспособљавањем водовода.

Извиђачи су испред зграде Скупштине општине поставили шаторе и у њима смјестили дјецу и болесне. Млади су се ставили на расположење штабовима мјесних заједница, укључили се

у јединице Територијалне одbrane и Цивилне заштите. Ту је и омладинска бригада „Вукица Митровић-Шуња“. Истовар, дијељење шатора, ћебади и хране — то је био садржај рада омладине. Њихов одмор тих дана био је два до три сата дневно. Радници Одјељења унутрашњих послова непрестано су били на ногама. Њихов пријемер слиједили су чланови ОУР-а, ватрогасци, друштвени и јавни радници

Из обимног каталога догађаја издвајамо оне најважније који свједоче о бризи читаве југословенске заједнице за пострадао подручје. Стизали су телеграми: „Узмите све шатре и не одије из нашег одмаралишта у Булавици — „Партизан“ — Жарково“... „У овом тешком тренутку изражавамо вам братску солидарност. Шаљемо помоћ и спремни смо да радимо на санирању ситуације. Ми смо с вами. Делегација Општине Плана већ је упућена за Будву...“ Трговачко предузеће „Бојна Њива“ из Мојковца шаље помоћ у храни и ћебадима... „Основна школа из Прошћења спремна је да приhvati 50 ученика до краја године. Обезбеђени смјештај и здравствена заштита“... Колектив Пекаре „Ваљача Топола“ спреман је да снабдијева ћебадима сва угрожена места на Црногорском Приморју... Хаје „Јадранског сајма“, које су већ 15. априла увече широм отвориле врате, за смјештење су домове за више стотина грађана који су домови порушени. Општина Пакрац нуди равно стакло, брашић, конзерве... Делегација најсиромашније општине у Црној Гори — Шаљница стигла је међу првима и понудила једнодневни зараду свих запослених и милион нових динара — једну седмину укупног општинског budeta...

У међувремену се водила даноноћна битка за нормални зовоње живота. Међутим, тло је и даље подрхтавало. Извјештаји с терена подсећали су на ратне. У шаторима где су организоване кухиње подијељени су први топли оброци. Магистрала код Жуте греде прекинута је, па се саобраћај према Котору одвијао преко Топлица. Пут према Цетињу тешко је проходан, док се саобраћај на путним правцима према Титограду и Бару одвијао с тешкоћама.

У свим мјесним заједницама владало је мобилно стање. Идејно-политичко јединство, активност и висока морална свјест дошли су до пуног изражаваја. Координација оно тијело које руководи свим акцијама на отклањању посљедица земљотреса за сиједало је два пута дневно.

Наши радни људи про славиће првомајске празнике на својим радним мјестима — прочитали смо ову кратку информацију у нашем листу од 27. априла 1979. године.

Ненад Буђин, предсједник Републичке конференције ССРН, говорећи о пожртвовању појединача, између осталих, је рекао: „У овој катастрофи многи људи, такорећи да јуче анонимни, показали су се као врсни организатори и ствараоци...“

Почињу с радом школе и дјечји вртићи. Првог часа прочитано је писмо породице Греј из Лондона: „Страшне вијести о земљотресу управо пристижу овамо, ами журимо да вам пренесемо наше најдубље саучешће и бригу за ваш народ. Наша срда пуна су саосјећања због несрће коју природна стихија учини вашој земљи, али утјеха нам је што дубоко вјерујемо да је ваш храбри народ спреман да се ухвати у коштај и са стихијом. Ви сте и досад показали своју снагу када је била упита национална трагедија. Зато вје рујемо да ће ваш народ својом храброшћу превазићи и ову страшну несрћу као што је то чинио и у другим ситуацијама у прошlosti.“

И тако из дана у дан — стицали су каравани помоћи и изрази солидарности. Живот, колико-толико, почиње да се нормализује. У Петровцу и Светом Стефану у току су интензивне припреме за се зону. Будву су посјећивали истакнути руководиоци братских република, покрајина и Федерације. Дочекали су го сте из Торонта, Прага, Варшаве... Плаже су ускоро оживеле. Будва се обнављала и припремала за сезону. Помоћ су пружиле омладинске радне бригаде из Скопља и других мјеста. Радило се на урбанистичким плановима. Већ почетком јула, наша ривијера, иако тешко рањена дочекивала је госте, домаће и стране. Крајем јесени почели су пристизати грађевинари. Ударају се темељи новим објектима — административном центру, стамбеним блоковима, новим школама, дјечјим вртићима, Дому здра вља... Санирају се хотелски комплекси и стамбени објекти.

Данас, годину дана од катаstrofe, већ се увелико на зиру контуре нових насеља. Још љепших него што су би

ГОДИНА НАПОРА И РЕЗУЛТАТА

Година је дана од катастрофалног земљотреса који је задесио Црногорско при морје, односно нашу општину. Прилика је да се пријетим овог 15.-априлског сунчаног јутра, када нам је потрес из низа многе тешкоте и невоље. С тим у вези разговарајмо с Драганом Ђулафићем, предсједником Скупштине општине.

— Реците нам како је делегатска Скупштина,

односно како су њено Предсједништво и други скupштински органи функционисали у изузетно тешким условима, насталим након катастрофалног земљотреса? — гласило је наше право питање.

— Разорна стихија нас је изненадила, била је страшна и неочекивана, али нас није поколебала и упаничила. Све друштвено-политичке структуре у општини, извршни органи, Штаб цивилне заштите, јединице Територијалне одbrane, омладина, грађанство и поједици, пркосећи стихији и невољама, почели су с организованом акцијом на ублажавању и превазилажењу посљедица катаstrofe.

Без обзира на ванредне околности, радије у врло тешким условима — на ливадама и под шаторима, уз недостатак потребног стручног кадра за овакве неприлике, скupштински органи функционисали су организовано и активно. Радило се даноноћно.

И док су у свом рушилачком бијесу незване сile у утроби земље „играле“ своје „врзино коло“, од чега је све подрхтавало, дотле се овде на земљи, на нашем подручју, чинило све, чак и оно немогуће, да се све оно пре-вазиђе и ублажи.

Почеле су организоване акције око смјештаја грађана, рашишћавања имовине, настављало се да се живи и да се ради — мирно, поносно и пркосно.

— Познато је какве и колике штете смо имали. За годину дана много тога се изградило и, уопште, у обнови постигло. Ипак, кажите нам нешто конкретније о томе?

— Одмах након земљотреса предузете су мјере и акције на ублажавању и отклањању посљедица земљотреса. У акцији пружања помоћи пострадалом подручју дошао је до изражавају изузете

Предраг Ђулафић

тино висок степен солидарности свих народа и народности, радних људи и грађана наше заједнице.

Привременим програмом обнове и изградње утврђен је приоритет рјешавања појединачних потреба, као што су: смјештај становништва; осподобљавање најнужнијих објеката за здравствену и социјалну заштиту; санација оштећених објеката организација удруженог рада, привредних и друштвених дјелатности; осподобљавање оштећене и уништене комуналне и привредне инфраструктуре.

Срушено је и уклонено 25 неупотребљивих објеката, по вршине 78.000 квадратних метара углавном у друштвеној својини. Рушење и уклањање неупотребљивих објеката извршено је само дјелимично, односно само обављено рачишићавање улица и рушевина, подупирање зграда ради њиховог обезбеђења. Иначе, за овај град ради се комплетна урбанистичко-техничка документација, која треба, према плану и програму, да буде завршена у 1980. години.

До сада су на пословима у Старом граду извршена геодетска и фотографијска снимања која су обавили стручњаци Архитектонског факултета из Загреба; републички сеизмолошки и геолошки институти из Титограда израдили су сеизмолошку пројектну документацију за Стари град и споменике културе. Прикупљају се понуде за санацију Ведема, спољног и подводног дијела, за археолошко истраживање радове, архитектонски и рестаураторски дио, све садржаје у будућем обновљеном Старом граду. Према програму и на основу предвиђених средстава, ова година треба да протекне у прикупљању и изради комплетне пројектне документације и цјелокупног програма обнове и изградње Старог града и споменика културе.

— Да сада су на пословима у Старом граду извршена геодетска и фотографијска снимања која су обавили стручњаци Архитектонског факултета из Загреба; републички сеизмолошки и геолошки институти из Титограда израдили су сеизмолошку пројектну документацију за Стари град и споменике културе. Прикупљају се понуде за санацију Ведема, спољног и подводног дијела, за археолошко истраживање радове, архитектонски и рестаураторски дио, све садржаје у будућем обновљеном Старом граду. Према програму и на основу предвиђених средстава, ова година треба да протекне у прикупљању и изради комплетне пројектне документације и цјелокупног програма обнове и изградње Старог града и споменика културе.

(Наставак на 3. страни)

15. IV 1979. — 15. IV 1980.

ЈЕДНА ГОДИНА ЈЕ ПРОТЕКЛА...

Kалендар вјечности нас опомиње: једна година је протекла, прокубобрила, нестала...

Живјели смо. Некако. На сваки начин. Уз наше море и стијење. Уз наше муке и лубави. Са нашом срећом, оба цима и убичајеном тишином. Живјели смо. Раднички. Сельачки. Ђачки. Народски. Под шаторима, у камп прико лицама, контејнерима, у полу срушеним и у кућама које се граде, које смо изградили. Живјели смо: грађевинарски, тесарски, армирачки, шоферијски, дунђерски — између коња два темеља. На мобама. На саучешћима. На свадбама. Јудски.

Живјели смо мушки! Гуларски. На мртвим стражама тишине. Нечујно. Прековремено. Судбински. Узајамно.

Живјели смо рибарски — у чамцима, на мору, уз улов и покрај празних мрежа. На обалама.

На где су прелијепе плаže, на сјајно-бијелом пијеску Медитерана? У сјенци Ловћена? Са облацима под главом и као покривком.

Живјели, чекајући кишне, с кишама, уз хуку таласа, уннат бури, уз стравично хујање воде која нас храни.

Живјели смо у страху. А храбро. Храбро је оно што смо мислили да можемо. Да смијемо.

Живјели смо с раном мајке земље под собом. Као са својом раном. Од наде. За нај!

Живјели смо под нашим смоквама. Уз витке смреке дјетињства. У сјенци палми. Као да није било прошлогодишњег петнаестог априла, з баш с тим незаборавним, судбинским, пречовјечанским, трагичним, несхватљивим, горким, подмуклим, непријатељским петнаестим априлом.

Живјели смо, сјећајући се првог помјерња тла. Ужаса рушења. Огромне стијене која је пала поред нас и ранила, убила нешто у нама.

Сјећајући се како се пред нашим очима руши приморска љепотица Будва, како се руши оно што нам је најљепше — баш та наша својта земља. Како се руше здана, како нестaju мали тргови, гуше се улице, умиру окна. Као испарава вјечна тишина затечена у рамовима бескраја.

Сјећајући се како заувјек (да ли заувјек?) нестaje, takođe, неуништива, неосвојива јадранска љепотица — стара Будва.

Ипак смо живјели!

Уинат моћи која нас је здала. Што је изван нас, а само нашим поимањем постоји.

О, људска, величанствена свемоћи у ком смјеру је твоја лађа стрпења кренула?

Срели смо палме уплакане. Плакале су с нама, грдаје у име нас. И земља, сломљена, дрхтала је с нама.

Живјели смо, чекајући да све то прође. А све је споро пролазило.

Зашто?

Било је прелијепо, сунчано, топло то петнаестоапријско јутро.

Своје бисаге тегоба на градишића, саставајући, на позоришне представе, у библиотеке, на сајмове, у школе. Свраћали смо на своје срушене пијаце, у полуслушене супермаркете, у апотеке, у отворене станове.

Сјећајући се свега, полагали смо нове темеље. На истом овом тлу које нас је изневјерило. Садили смо боко-

ду начина прживљавали смо тај петнаести април.

Славили смо први мај — празник рада. Насмијани пружали руку Деветом мају — Дану побједе. С љубављу дочекивали велики Титов дан — ДАН МЛАДОСТИ. Грлили се с ДВАДЕСЕТ И СЕДМЕ МИМ ЈУНОМ — ДАНОМ СА МОУПРАВЉАЧА. Били у строју народне одbrane 4. јула — на ДАН БОРЦА. Испили чашу радости с 13. јулом — ДАНОМ УСТАНКА НАРОДА ЦРНЕГО ГОРЕ. Достојно смо прославили ДАН ОСЛОБОЂЕЊА ВУДВЕ. На ДАН РЕПУБЛИКЕ — били срећнији од самих себе. Радовали се великим ДАNU АРМИЈЕ. Дочекали смо НОВУ ОСАМДЕСЕТУ. Драг нам био ОСМИ МАРТ. Све с тим петнаестоапријским сјећајима, која су у нама записана невидљивом руком судbine.

Нама грађанима мале при морске љепотице, која нам је у аманет оставила човекољубље. Сунце је знак распозна вања. Море — плави шtit го стопримства. Стијење — неисписано благо стамености. Дланови — наша једра друштва. Дочекујемо овај дан сјећања — сјећајући се петнаестог априла прибрано: на барикадама градилишта, с градитељима Будве, с дјечјом коју смо повели у шетњу. На раскрсницама живота. Са изразима топле захвалности народима Југославије за сваки одвојени залогај у име братске помоћи. Са захвалношћу свим народима светаја који су разумјели шта значи доживјети такав април.

На својим сарадним мјестима. Ту дочекујемо нови петнаести април. Пуни повје рења у оно што долази. Волећи своју мајку земљу више него икада. С потпуним сазнањем да смо дио велике, прелијепе социјалистичке заједнице која крупним корацима хрли у свијетлу будућности. Будећи се и успављујући с именом великог вође, вољеног предсједника Тита. С најљепшим жељама да нам дужо живи — да бисмо могли

у догледно вријеме да га обавијестимо како смо прживљавали и ту праисконску, неразумљиву снагу земље: да рушимо и уништава она који је оплемењује и граде.

Будва је данас градилиште сјећања, захвалности, гостопримства, самоуправљања, снова, повјерења, социјализма, братства и јединства, истине. Зато смо побиједили вријеме. Стекли смо нове и сачували старе пријатеље. Зато што је овдје, на будванском тлу, још једном потврђена истина људске солидарности.

Нећemo заборавити петнаестоапријска збивања. Она су нас инспирисала да градимо нове догађаје. Да, стамени, здравије и свестраније до чекујемо будуће.

Будва је спремна да прими све који је воле. Дијелићемо с нашим пријатељима све што имамо: ово велико неизбрисиво небо, величанствено море, неизбрисиво стијење, своје станове, срца, ријечи, осјећања...

Све!

Текст: Раде Јовић

Снимци: Мухамед Јасарин

Приморске
новине

Издавач ОСРН општине Будва Уређује: Редакциски колегијум. Главни и одговорни уредник Милован Пајковић. Издавач: Општинска конференција ССРН — Будва адреса редакције: „Приморске новине“ — Будва телефон: 41-346 — Број жијро-рачуна 20710-678-287 код СДК Будва — Штампа: Издавачко-штампаришко предузеће „Обод“ — Цетиње — Претплатна годишња 48 дни; за иностранство двоструко — Рукописи се не враћају.

15. АПРИЛ 1980.

15. IV 1979. — 15. IV 1980.

Изградња објекта трајног карактера

(Наставак с 1. стране)

Приоритет ће се дати Стадиону граду, а од споменика културе издвојиће се манастир Грађане у Буљарици, јер је Републички завод за заштиту споменика Србије изразио спремност да предузме заштитне мјере на овом објекту уз своје учешће.

Започета је санација 247 становника у друштвеној својини и до сада је завршено 172 стана — у њима су већ уселијене породице. До краја априла биће завршено још 45 становака, а преосталих 30 до краја маја ове године. У току је изградња 345 становака у чврстој градњи и њихов заштетак очекује се до 1. јуна. Поред овога, посебан знаџај дат је оспособљавању туристичких капацитета у циљу повећања дохотка, запошљавања становништва и оживљавања других привредних активности. У овоме су дати приоритети оспособљавању објекта за сезону, рушењу објекта и рашчишћавању рушевина, испитивању тла, припреми пројекта санације те же оштећених објекта, прилагођавању ранијих пројекта новим прописима, припреми економских елабората и пројектне документације, утврђивању програма изградње порушених објекта и ангажовању радника који су остали без радних мјеста.

Средства која су припремима програмом одређена овој области за неопходне потребе у прошлјој години расподијељена су по исхицима туристичке активности. Она су била недовољна, а њихово неблаговремено притицање — и поред ангажовања радних колективова — утицало је на успоравање динамике предвиђених послова. И поред тога, обављено је више задатака, захваљујући, у првом реду, солидарности и повјерењу извођача радова српске грађевинске оперативе која је, договором република и покрајина, одређена да обављаје Будву. Такође је неопходно истаћи ангажовање Основне банке у премошћавању преосталих тешкоћа.

„Монтенегротурист“ је своју активност у 1979. години усмјерио претежно на коришћење преосталих капацитета, рушењу и рашчишћавању терена, односно припреми инвестиционо-техничке документације за санацију, и

испитивање терена, уговоравање радова и програмирање дугорочне обнове и изградње.

Санирање објекта започео је у прошлјој наставља се интензивно у 1980. години, а завршетак радова уговорен је до почетка туристичке сезоне.

Израђена је комплетна инвестиционо-техничка документација за објекте који су у изградњи и то: зграда Скупштине општине и друштвено-политичких организација, зграда Одјељења унутрашњих послова, зграда „Монте негротуриста“ и зграда Завода за изградњу и уређење општине. Зграда Скупштине општине биће завршена до 1. маја, а преостале двије до 1. јуна 1980. године. У току је изградња Дома здравља у Будви и Ђечјег вртића у Светом Стефану и Петровцу. Гради се школа у Петровцу, а санирана је зграда Основне школе у Будви. У току су припреме за изградњу средњошколског угоститељско-туристичког центра у Будви, као и санација и реституција зграде „Зета-филма“ чији се завршетак очекује до 1. септембра 1980. године. Пливалиште у Будви биће завршено до почетка сезоне.

Значајно је напоменути да смо читав привремени и програм обнове за 1980. годину радио искључиво строго поштујући урбанистичке планове, које смо израдили у заједници с „Београд-пројектом“. Напомињемо да је наше опредељење, с обзиром на амбијент и значај Будве у туристичком промету, изградња објекта трајног карактера, што је друштвено је дино оправдано.

Вриједно је напоменути да се изводе радови на инфраструктурним објектима као што је санација водоводне мреже од Светог Стефана до Врела Подгорских, ка нализационог система и велике трафостанице у Мажинима и мање у Лазима. У изградњи је забилазни пут Будва — Ластва као алтернатива магистралном путу који пролази испод Жуте греде. Подигнута је сепарација у Брајићима и на тај начин решен огроман проблем снабдевања каменим агрегатом грађевинске оперативе која ради на нашем подручју.

Једном ријечју, као што видите, годиšnici земљотреса са дочекујемо с огromним радним побједама.

— С правом се истиче да и убудуће неће ићи лако с изградњом и обновом нашег подручја. Укажите на основне правце даље изградње и обнове, као и на тешкоће с којима се већ рачуна.

— Ваша пракса је на мјесту. Основни правац развоја и даље обнове и изградње биће смјернице средњорочног плана развоја општине. Међутим, његову динамику тешко можемо одредити, јер, као што вам је познато, због умањења очекиваних средстава, у наредном периоду мораће се вршити одређене ревизије наших будућих планова. Према томе, све ће зависити од средстава која ће бити најважнији фактор у нашим будућим опредељењима на реализацији средњорочног плана развоја и ком плетне обнове и изградње наше општине. Морам да истакнем да ће за овако крупнозапланске послове, као што је обнова и изградња наше општине, бити потребан одговарајући стручни кадар, којега, нажалост, немамо.

— За крај нашег разговора реците нам нешто по вашем избору?

— Не поновио се никад више 15. април 1979. године!

Приликом спасавања документа, прво је изнесена слика друга Тита

Снимио: Миле Тодоровић

Рад Координационог одбора

(„ПРИМОРСКЕ НОВИНЕ“ — ВАНРЕДНА СЕРИЈА — 19. IV 1979)

На заједничкој сједници Општинског комитета Савеза комуниста и Извиђачког одбора Скупштине формирани је координационо тijело за отклањање посљедица земљотреса. Његова акција одвија се континуирано, пуним интензитетом и до сада врло успјешно. Састанци се одржавају два пута дневно и на њима анализирају најактуелнија питања. На посљедњем састанку саслушан је извјештај појединих радних група које су формирале за одређена подручја и дјелатности.

Извјештаји гласе:

РАДНА ГРУПА ЗА СМЈЕШТАЈ (ПРЕДСЈЕДНИК ВЛАЖКО ИВАНОВИЋ)

У току јучеरашњег дана извршен је обилазак свих мјесних заједница у два наврата. Нема више великих гужви, нити помешање која је владала на почетку.

Још увијек недостаје око 350 шатора. У већини мјесних заједница организована је исхрана — топла кухinja, као и указивање неопходне медицинске помоћи цјелокупном становништву.

РАДНА ГРУПА ЗА СНАДВЈАЊЕ (ПРЕДСЈЕДНИК МАРКО ИВАНОВИЋ)

Свакодневно пристижу велике количине животних намирница, одјеће и обуће из свих крајева наше земље. Све те количине скупљају се у сабирни магацин који се налази у једној од хала „Јадранског сајма“, где се књиговодствено евидентирају, на кончега се врши њихова дистрибуција по мјесним заједницама — према потреби и стварном стању на терену. Предузете су мјере за оспособљавање и почетак рада свих трговинских радњи, које нису много оштећене.

РАДНА ГРУПА ЗА СТАРИ ГРАД (ПРЕДСЈЕДНИК ПЕКО ЛИЈЕШЕВИЋ)

Најосновнији смјештај обезбјеђен у халима Сајма и под 66 шатора. Исхрана и здравствена заштита добро организована.

Одеће има, али се припремају спискови који су потребни да би се пришло правилно подјели. Подијељено је око 12 милиона новчане помоћи угроженим лицаима. Тренутно је најактуелније размишљање где смјестити становништво са Сајма, с обзиром на захтјеве за оживљавање привредне активности ове организације.

РАДНА ГРУПА ЗА ЗДРАВСТВО (ПРЕДСЈЕДНИК др ВОЈИСЛАВ ФРАНИЧЕВИЋ)

Здравствена ситуација на подручју наше општине тренутно је задовољавајућа. Предузимају се превентивне мјере заштите — вакцинација цјелокупног становништва.

Нема организованих и уређених санитарних чворова на мјестима окупљања грађана (клозети, вода, прање руку и слично) што може представљати потенцијалне опасности за појаву разних епидемија.

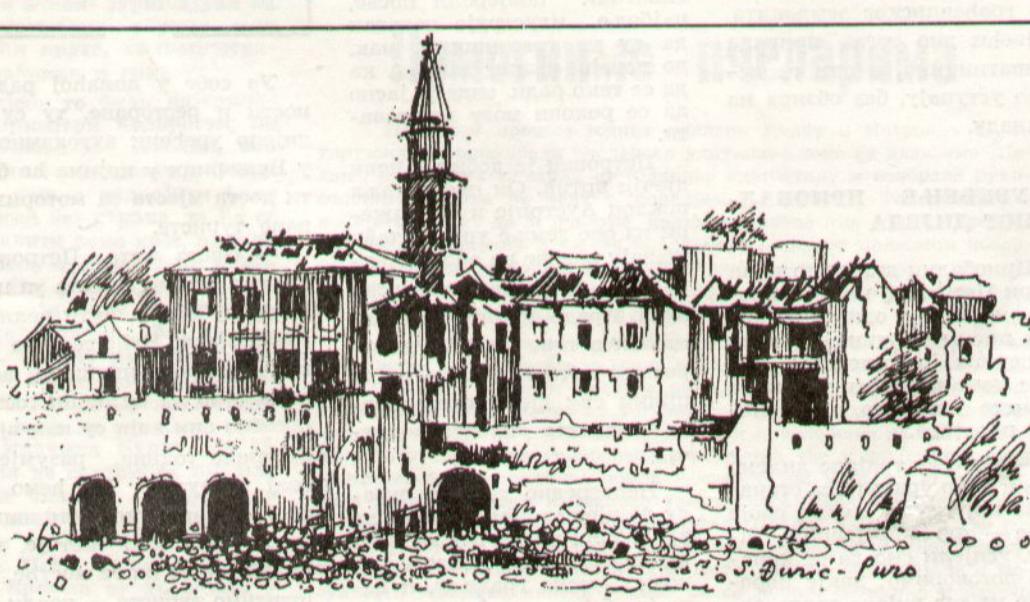
Потребно је под хитно предузети мјере за обезбеђење приступајућа општија за рад здравствених служби, с обзиром да је постојео зграда Дома здравља у Будви тојално уништена. Такође је потребно предузети мјере око набавке инструментата и неопходних техничких средстава.

РАДНА ГРУПА ЗА ПРОЦЈЕНУ ШТЕТЕ (ПРЕДСЈЕДНИК ИВО КАЛОШТРОВИЋ)

До сада су предузете мјере на обиласку и прегледу објеката. На томе је радила Комисија која је била састављена од три инжењера архитектуре и једног инжењера статике. Обишли су школу „Стјепан Митров Љубишић“ и Ђечји вртић у Будви, Основну школу „Мирко Срзентић“ у Петровцу и Основну школу у Буљарици. Школа „Стјепан Митров Љубишић“ и Ђечји вртић у Будви, Основну школу „Мирко Срзентић“ у Петровцу и Основну школу у Буљарици. Школа „Стјепан Митров Љубишић“ и Ђечји вртић у Будви су способни за употребу, тако да се могу користити већ од 23. априла. Основна школа у Петровцу, због знатних оштећења, није употребљива. Основна школа у Буљарици може се користити уз оправку једног зида и оспособљавање санитарних чворова.

РАДНА ГРУПА ЗА РАД ОРГАНА УПРАВЕ И ДРУШТВЕНО-ПОЛИТИЧКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА (ПРЕДСЈЕДНИК ПЕКО ГРЕГОВИЋ)

Интензивно се наставља активност на оспособљавању организација на управе и друштвено-политичких организација у новонасталој ситуацији. Тренутно се ради на спасавању документације и њеном смјештају. На том послу ангажована је већина радника организација управе, уз пуну помоћ припадника јединица ТО.

Слободан-Пуро Ђурић: Будва, 15. априла 1979.

15. IV 1979. — 15. IV 1980.

У ПЕТРОВЦУ РАНЕ ЗАРАСТАЈУ

Петнаести је април 1980. године. Година дана од оног тренутка који је толико измијенио лице ове обале и завио у црно велики дио Црне Горе, када је један од најразвијенијих дјелова у нашој земљи земљотрес вратио међу неразвијене.

На годишњицу тог немилог догађаја, кога ће памти садашње и будуће генерације, обрели смо се у Петровцу. Жељели смо да се ујевремо како послиje дванаест мјесеци изгледа овај градић који је тако лијепо „сјео“ уз обалу и, захваљујући туризму који је овде корачао „чизмама од седам миља“, уцртан у многе туристичке карте свијета, али чији је брз ход зауставила стихија.

С магистралног пута изнад Петровца — мјеста одакле „пуца“ поглед на пучини, посматрамо Петровац. Па жњу привлачи огољели простор у маслињаку који се „наслана“ на пјешчану петровачку плажу: ту се до земљотresa налазио хотел „Олива“ којим су се Петровчани поносили, јер су му у госте долазили туристи из цијelog свијета. Нема трага ни од хотела „Петровац“ који је годинама „стражарио“ на улазу у град, свесрдно и топло примао и угошћавао путнике, пролазнике и туристе који су долазили у ово мјесто. Нема ни „Сутјеске“, стаrog саставалишта Петровчана. И Лучице су без хотела који је пружао гостопримство инвалидима рата. Нестали су са земље стари хотел „Палас“ и велика стамбена зграда у његовом сусједству. Неимари грађевинске оперативе Србије, који обнављају ово подручје, очистили су рушевине и припремили простор за будуће градитеље.

Између крошњи стarih маслина провирују нови кровови. Санирају се старе и по дижу нове куће и други објекти. Камиони, дизалице, компресори... Бука машина ремети тиштину. Силазимо у град који се спрема да дочека туристе, оне који годинама долазе у ово мјесто, пролазнике и радозналце, који желе да виде како се обнавља рањени Петровац.

Крова. Ту ће остати до 1. маја када стижу гости. Извјештави се да се уселити у већ саниране друштвене станове, други у нове станове који се граде, а неки ће љето провести у приколицама. Иначе, приводе се крају радови на санацији пет стамбених зграда с двадесетак станови. Тај посао ће до маја бити завршен. Касније једино санација стамбених зграда које је радио добојски „Радник“. За што — одговор нијесмо добили, јер га не знају ни у Мјесној заједници.

СЕЛА

Када су у питању села, чини се да на подручју Мјесне заједнице Петровац није много учинено. Истина, највећи број становника Буљарице, Крушевице и Режевића добио је неповратну помоћ и кредите за санацију општећених и изградњу нових објеката, али је чињеница да се та средства слабо користе. Ради се, мањом, о старачким домаћинствима која нијесу у могућности да подигну кров над главом. Недостаје грађевинског материјала, доста се тешко транспортује до појединих села, а и цијене су врло високе. Многи су изразили жељу да нове куће подигну ближе мору и обали — тамо где је терен приступачнији, где има више радне снаге и где материјал за градњу лакше стиже. Но, недостаје плацева, па је та иницијатива осуђена. Добар број становника вратио се у жуто, па и црвено обожене објекте, што, свакако, није у реду.

СМЈЕШТАЈ СТАНОВНИШТВА

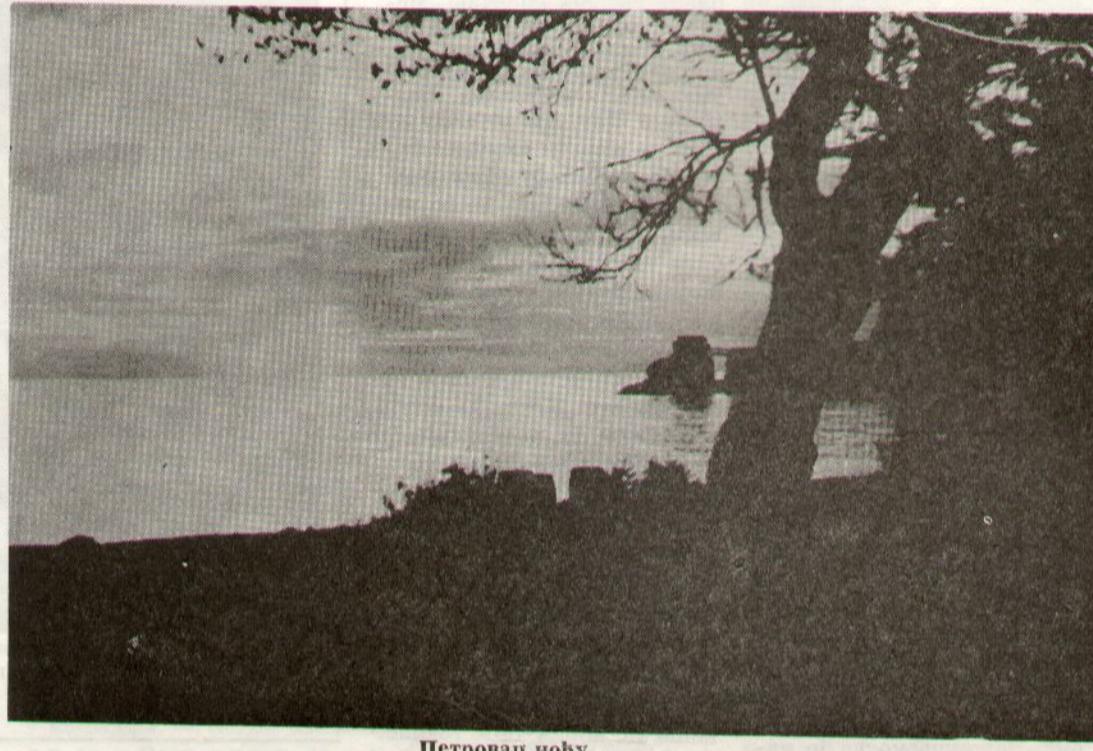
Изгубили смо много, о томе је било доста ријечи, и на то се не бисмо враћали — прича нам Драго Мијовић, предсједник Мјесне заједнице кога смо нашли у Друштвеном дому у коме су смјештене све службе. — Но, и урадило се прилично. Као и

— Нијесмо баш задовољни током санације друштвених зграда — истиче Мијовић. — Ради се споро, између станара и извођача долази до неспоразума, јер квалитет радова не задовољава. СИЗ становица и друге надлежне службе морале би много више пажње да посвете контроли. Чини се да „Јужна градња“, која углавном изводи са

нацију, није оспособљена за повјерене јој дosta сложене и обимне послове.

Што се тиче новоградње, ни ту баш нема мјеста задовољству. Послови на изградњи 20 становица код цркве Светог Вида су у завршној фази. Међутим, када је у питању изградња 58 становица у насељу Маинићи — Радановићи, још увијек је све у тे-

земљотресу, док ће остали градити куће на новим локацијама. Старе куће биће дјелним порушене, а цио простор ће се уредити за потребе домаће радиности. Није ту мале, укусно ureђене кафанице с домаћим специјалитетима, ресторани и бистрои, што ће привлачити пажњу домаћих и страних туриста.

Петровац ноћу

мљима. „Јужна градња“ обуставила је радове због наводног клизишта и почетак је — неизвијестан.

Индивидуални градитељи много су бржи и ефикаснији. Веома успјешно се санирају општећене куће, а приватници су почели двадесетак нових домова на локацијама које су одређене новим детаљним планом Петроваца.

Невоља је у томе што нема плацева — каже Мијовић. — Затражили смо од належних општинских служби да нам одреди већи број локација, како би угрожени могли да користе кредите и да ангажовањем свог новца подигну себи домове. Одговарајући немамо, а и тешко да ће се нешто учинити, јер Петровац нема много друштвених грађевинских земљишта. Највећи дио тога припада приватницима, а они га не радо уступају, без обзира на накнаду.

УРЕЂЕЊЕ ПРИОБАЛНОГ ДИЈЕЛА

Приобални дио, такозвани стари Петровац, није се много измијенио у односу на април прошле године. Нешто рушевина је уклоњено, али није почело уређење овог за туристе изразито атрактивног простора.

Друго су трајале дилеме шта и како урадити са станарима који су ту имали своје куће — прича Мијовић. — Ипак, успјели смо да се коначно договоримо: двије породице из тог дијела града одлучиле су да им се додијеле друштвени станови у замјену за објекат који је страдао у

тим у њој да почну нову школску годину. Међутим, извјесно је да, уколико се не буде радило у двије, па и три смјене, овај рок неће моћи бити поштован.

ТУРИЗАМ И УГОСТИТЕЉСТВО

Мада сезону дочекују са знатно смањеним капацитетима, у Петровцу од ње до сје очекују. ООУ „Палас“ нуди гостима одмор у хотелима „Кастел-Ластва“, „Ривијера“ и „Виле Олива“. Ови објекти спремни су да прихвате веће групе гостiju. Као истичу у „Паласу“, извјештаји с иностраних туриста чког тржишта нијесу баш најповољнији, али се очекује много боља посјета него лане.

И у домаћој радиности настоје да што спремније доче кају сезону. Око 1500 кревета биће понуђено гостима, а цијене су од 60 до 90 динара, зависно од категорије собе. По свој прилици, проблем рејона биће дјелним ријешен пред сезону. Наиме, „Нерин“ и „Сутјеска“ се уређују и проширују, тако да ће у њима бити мјеста за више стотина туриста који ће бити смјештени у собама домаће радиности. Уз то, и домаћини ће у својим кућама омогућавати припремање неких оброка за госте.

ЗАБАВА

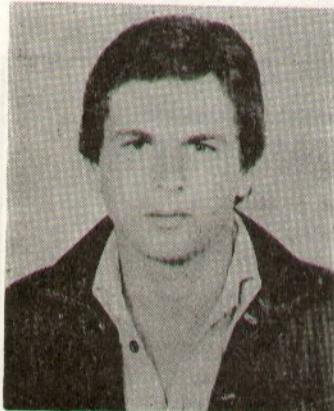
У погледу објеката за културу и забаву Петровац сада стоји најбоље у нашој општини. У згради Друштвеног дома налази се пространа биоскопска дворана. Поред редовних филмских представа, овде гостују позоришни ансамбли и естрадни умјетници, организују се ликовне и друге изложбе.

У току су припреме за адаптацију љетње позорнице која ће бити отворена у току сезоне, тако да ће домаћини и гости моћи да биоскопске и друге представе посматрају у пријатном амбијенту на отвореном простору.

Уз собе у домаћој радиности и ресторане, ту су и цијепо уређени аутокампови у Буљарици у којима ће бити доста мјеста за моторизоване туристе.

— Овога љета Петровац ће, као и друга мјеста уз црногорску обалу, бити велико градилиште. Чује се бука машине и биће прашине, али се надамо да ће наши гости, посебно они који су нам вјерни више година, разумјети овај тренутак. Ми ћemo са своје стране уложити напоре да буде што чистије, да, колико је то више могуће, заштитимо туристе — рекли су нам у Мјесној заједници у Петровцу.

С. Грегорић

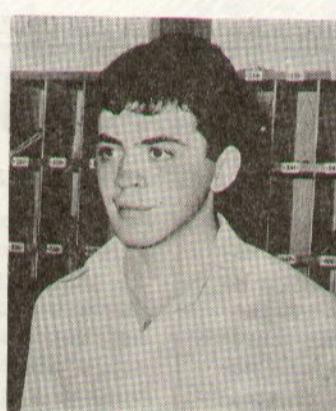
Рајко Краповић

Предраг Ђејановић

Драган Маровић

Селим Колар

СЛУЖЕ ЗА ПРИМЈЕР СВОЈИМ ВРШЊАЦИМА

У тешкој несрећи која насеље задесила прије равно годину дана млади наше општине положили су велики испит зрелости и доказали да су достојни предака који су, у њиховим годинама прије четири деценије, почињели бреме револуције на својим леђима. Петнаестог априла прошло године сви критичари младих занијемили су пред том бујицом младости која је у тили час била спремна да незадржivo појури стихији у чељусти. Те, до јуче, наизглед безбрижне, понекад и несташне, дјечаке и дјевојчице гледали смо као без страха ускачу у рушевине. Старог града да би спасавали људске животе и имовину, како спретно постају прве шаторе да би под њима смјестили старце, болеснике и дјецу, како, до коже мокри, истоварају прве пошиљке помоћи солидарности. Тога јутра многи од њих први пут су чули да им се обраћају, умјесто са „Мали“ или „Мала“ — „Друже“ и „Другарице“. Био је, то замјеста, испит зрелости и потврда омиљеног омладинског шлагера „Рачунајте на нас“, који је лансиран шездесетих година.

Тих дана и наредних мјесеци, када је требало прићи заљечивању рана које је стијаха заслужила, глејали смо и слушали омладину, рођену и одраслу у благостању, како блатњава, ненаспавана, а често и гладна, данонишно обавља задатке који им се постављају, како се постројава у редове омладинске радне бригаде „Вукица Митровић-Шуња“, маршује и пјева корачнице — оне исте ратне и поратне пјесме, са мо и прилагођеним текстом, које су пјевали њихови дједови и очеви — јуришајући на непријатељске обруче или грађећи пруге, хидроцентrale, фабрике и градове.

Нијесу то били појединачни примјери храбrosti, по жртвовању и љубави, већ масовни ентузијазам младих, па је тешко издвојити било које име без страха да ће се изоставити неко које, исто тако, заслужује да буде помешано. Но, у Општинској конференцији Савеза социјалистичке омладине, без двоумљења, истичу да Драган Маровић, Рајко Краповић, Селим Колар и Предраг Ђејановић могу да служе за примјер младима Будве. Од 15. априла до септембра прошле године били су непрекидно на радној акцији или добровољци у Територијалној одбрамби. Пеђа, Селим и Драган међу првима су ускочили у Стари град и пружали помоћ унесрећенима. Сви су се добровољно укључили у Територијалну одбрамбу и провели

много непрославаних ноћи. Уочи 1. маја напшли су се у строју Омладинске бригаде из Скопља, која је прва дошла да помогне на обнови наше пострадале ривијере. Пазују се имали само крајем маја када су пошли на полагање испита, јер су студенти: Драган и Селим — економије, Рајко — права, а Пеђа — Вишне туристичке школе.

Када је почела Савезна радна акција поново су се напшли у строју бригаде „Вукица Митровић-Шуња“. На крају

ју прве смјене Дејановић и Рајко Краповић проглашени су за ударнике, а Краповић и Колар су похваљени. Ниједан од њих није писао молбу за пријем у Савез комуниста — Бригада их је предложила на збору, а Рајко, још раније, Основна организација Савеза омладине. Пеђа и Драган истакнути су спортисти — чланови Одбојкашког клуба „Аvala“, а Рајко је од малих ногу извијач. Сада је на челник Извијачког одреда „Нико Анђус“ у Будви. Уз

то, Предраг Ђејановић и Рајко Краповић су чланови Комисије за добровољни омладински рад и Комисије за рад у друштвено-политичким организацијама при Општинској конференцији Саве за социјалистичке омладине. Када смо правили осврт на њихов рад, нијесмо их затекли код кућа (отишли су на полагање испита), а њихове фотографије узели смо из по родничких албума.

Владимир Станишић

Савезна радна акција — 1981. године

На проширену сједницу Предсједништва Општинске конференције Савеза социјалистичке омладине, којој су присуствовали представници Скупштине општине, друштвено-политичких организација, самоуправних интересних заједница, Завода за обнову и изградњу Будве и других заинтересованих субјеката, размијењена су мишљења о могућностима организовања савезне омладинске радне акције на подручју наше општине. Том приликом је истакнуто да су још увијек врло неизвесни обим и врсту радова, који би младима били повјерени.

Својеврсну тешкоћу за организовање насеља представља обезбеђење инвентара и простора за смјештај, исхрну и друштвене активности бригадиста. Наиме, на подручју наше општине нема објекта од тврдог материјала који би се могли користити за омладинско насеље. Због предстојеће туристичке сезоне не готово је немогуће обезбједити кревете, постељину и кухињски инвентар. Смјештај бригада у насељу шаторског типа, чије је постављање условљено низом скоро неријешивих тешкоћа, не би омогућило нормалан живот и рад бригадиста.

Стручно-технички кадар, у првом реду грађевински инжењери и техничари, неопходан за припрему и надзор радова, немогуће је обезбједити, јер је он ангажован на другим пословима. Ништа боља ситуација није ни с кадровима осталих профилла, на примјер кувара, јер је дио радне снаге тих структура, који није био неопходан овом подручју, уступљен туристичким и угоститељским организацијама ван наше Републике.

Ангажовање искусних омладинских активиста, који би радили у вријеме припрема радне акције и у току ње ног трајања у својству чланова штабова и у радним тимовима, такође је скопчано с великим тешкоћама, пошто радне организације у којима су они запослени не могу да се у љетњим мјесецима лише њихове помоћи.

Имајући у виду све напријед изложене, закључено је да све активности омладине не треба да буду усмјерене на стварање услова за организовање савезне омладинске радне акције 1981. године. Имајући то у виду, Скупштина општине пренијела је у трајно власништво Републичкој конференцији Савеза социјалистичке омладине терен у Буљарици за изградњу сталног насеља, чиме би се створио основни предуслов за организовање акције за дужи низ година. Ријешено је да се приступи припремама за организовање омладинске радне бригаде која би радила на неком градилишту ван наше општине.

Помогнимо пчеларима

Почетком прошле године пчелари Будве и Петровца су се удржали и формирали пчеларско удружење коме су дали име „Пелин“. Ових дана одржали су годишњу скупштину и изабрали руководство друштва на челу с Торњем Бујковићем. Том приликом констатовали су да 37 пчелара, колико друштво има чланова, редовно плаћа чланарину и ужива повластице — регрес приликом набавке пчеларског прибора и хране за пчеле, а у могућности су да пре-ко стручне литературе упознају методе савременог пчеларења и да на тај начин обезбједе веће приносе.

Иако су на подручју наше општине услови за унапређење пчеларства изванредни, ова грана привређивања веома се слабо развија: тридесет и седам пчелара посједују свега око 300 пчеличких друштава, што је далеко од могућности гајења и од потреба становништва. Зато је на годишњој скупштини предложено да би требало предузети кораке да унапређење пчеларства уђе у друштвени план општине. Прошлогодишња помоћ у износу три милиона стarih динара добро је дошла и корисно употребљена: набављено је, по повољним цијенама, 96 кошница. Друштво „Пелин“ планира да ове године организује предавања о пчеларству — његовом унапређењу, начину пчеларења и заштити од болести. Управа ће испитати и могућности отварања киоска у коме би се једном седмично продајао прибор и друге потребштине за пчеларе. То не би захтијевало веће издатке, али пчелари немају могућности да то сами ураде, па би им требало у томе помоћи.

В. С.

Оживјети туристичка друштва

Још у децембру прошле године Туристички савез општине покренује једним својим писмом, упућеном свим мјесним заједницама и друштвено-политичким организацијама, иницијативу да се оживи рад туристичких друштава у Будви, Бечићима, Светом Стефану и Петровцу, која су, прије формирањем специјализованих организација за до маји туризам и несхвату њем улоге ових друштава као незамјењивих чинилаца за унапређивање туризма код нас, доведена у незавидан положај, тако да се може рећи да постоји само на папиру. А и као ко неће кад су им, поред оваквог гледања на њихову улогу, узете просторије и нешто финансијских средстава. Једном ријечју, није се ишло на унапређивање њиховог рада, већ као да се жељело и хтјело да она напросто престају са својом корисном активношћу. Ово су само неке од констатација наведених у писму. Нормално, оне су најpriје изнijете, да би се у другом дијелу писма с правом пледирали на потребу да се, уз по дришку свих заинтересованих фактора, већ на почетку овогодишње туристичке сезоне, туристичка друштва боде организују да би, као прије неколико година, постала значајан чинилац у развоју туристичке привреде.

Сматрамо да је ова иницијатива Туристичког савеза општине сасвим на мјесту и да јој треба дати сву могућу подршку, јер, убијењени смо, дјелатност туристичких друштава не може успјешно замјенити ни једна друга институција. Па и да може, зашто онемогућавати нешто што је било ухдано, доказано, признато и познато. Зна се, наиме, да туристичка друштва имају својим статутима јасно прецизиране задатке своје дјелатности, и да она раде у оквиру тих задатака. Наравно, јасне задатке у својој основној дјелатности имају и организације за домаћи туризам. Оно што треба, чини нам се, постићи путем договора између туристичких друштава и организација за домаћи туризам јесте да се изbjегне „мијешавање“, односно могућност да се, због сличне дјелатности, послови дуплирају.

Понадајмо се да ће врло брзо туристичка друштва поново стати на своје ноге, јер их очекују важни послови, крупне туристичке „ситнице“: уређење плажа, паркова, мјеста и њихове околине, туристичка култура, гостолубивост и друге „ситне“ ствари, толико значајне за наш туризам и нас саме.

М. П.

КУЛТУРА, ОБРАЗОВАЊЕ И ЛИКОВНИ ЖИВОТ * КУЛТУРА, ОБРАЗОВАЊЕ И ЛИКОВНИ ЖИВОТ

ПРВА ЕМИСИЈА СТУДИЈА БУДВА

(„ПРИМОРСКЕ НОВИНЕ“ — ВАНРЕДНА СЕРИЈА — 24. IV 1979)

Овде Радио Титоград, Студио Будва! — чуло се 24. априла у 9,45 часова. Тако је најављена прва емисија из града који, иако разорен, живи управно, јер није разорен дух његових житеља. „Помамни стихија“ — цитирало почетак емисије — „прогутала је вишегодишњи труд радних људи ове туристичке метрополе: хотеле, стамбене зграде и инфраструктурне објекте. Окомуила се немилосрдно на културно-историјске споменике, подизане да наредним покољењима свједоче о вриједностима које су људи са овог подручја вјековима стварали. Но, колико год је била велика моћ те силе из утробе земље, не мања је спасаја народа да све поднесе, да се послије изненадног шока одмах приbere и покаже своје способности да гради нови живот, макар из пепела. Само непуну недељу дана од трагичног удара, житељи овог прастарог насеља почели су да живе организованије и осмишљеније. На подручју општине отворено је 25. објекта: трговинских, угоститељских, образовних и комуналних. Не оскудијева се у прехрамбеним артиклима, у води, тако-

ђе, а електрична струја доведена је само 12 часова послије несреће.

Ако се ишта као позитивна карактеристика може узети за прву претешку недељу, онда је то, свакако, висок степен организованости свих друштвених чинилаца и грађана, њихова самопријегорна ангажованост и смиреност у околностима када није било лако сачувати присуство духа. Снажну подршку да се истраје у тим болним тренуцима, давала је несебична и непрекидна солидарност свих дјелова наше земље према нашем подручју. Помоћ која без престанка пристиже из читаве Југославије ујеврава становнике Будве да у лијечењу тешких рана неће остати сами.

Овај народ који је навикао на сваковрсна лишавања, доказујући своју снагу кроз дugu историју тиме што ни пред ким и ни пред чим није поклекну бразо је навикао на живот под шаторима. Већ неколико дана функционишу општинске и друге службе, друштвено-политички живот је врло интензиван — све сечини да ни једна породица не остане неизбринута.

ЈУНУС МЕЂЕДОВИЋ

Једне зоре, једнога априла

Будва сва у листу, пролеће је кити, али једне зоре, једнога априла потресе је један оркан силовити — и галебу лаком склопише се крила. Нема га да крикне над барком рибара, над љубавним паром што се парком шета — у криш и лом оде дивна Будва стара, мајка бријсна сједи над сном свог дјетета под танким шатором што од некуд стиже — племенитост људска љубав к сунцу диже.

О, Будво, узлети као прије што си, као што си знала, пјесму своје среће младошћу узноси више него плима са јадранских вала! Док је твојих гора и твог плавог мора и док људи има над тобом ће сјати слободарска зора и ти ћеш пјевати с твојим галебима.

Пјевај Будво!

Мирно море и све око њега, Будва ћута, сунча ране љуте, а пучина и врлети горе лепше љето од овога слуте — пјесму ону што од прије бјеше, гратлату него што је била — с младих руку да цвјета цвијеће, пјевај, Будво, слобода те кити, стихију ћеш сваку паткрилити.

СТАЊЕ ШКОЛСКИХ ЗГРАДА И ОРГАНИЗОВАЊЕ НАСТАВЕ

(„ПРИМОРСКЕ НОВИНЕ“ — ВАНРЕДНА СЕРИЈА — 30. IV 1979)

Нова зграда Основне школе „положила“ је испит — одолjevши стиhiји. Функција старе школске зграде Средњег усмјереног образовања престала је за сва времена. То што није докусурила стихија, учиниће механизација — означена је првом бојом.

примпреме да би се превазиша садашње тешкоће и поче рад у нормалнијим условима.

Иако је усјељива, и на новој згради Основне школе у Будви има мањих и већих оштећења. Попуцали су или напрсли многи преградни зидови, попустиле лимене и друге изолације на крову, прозорима и другим мјестима, па школа на више мјesta влажи, а један носач на фис културној сали испод кровног конструираје је напукао.

Предлажемо да се екипе занатлија које се нуде Будви одмах ангажују на овај објекат, па да системом елиминијација остављамо проблеме иза нас.

Нормалан рад средњег усмјереног образовања је слу чај за себе и крупнија брига не само општине, већ и шире друштвене заједнице. Настављање рада почетком јесени на садашњи начин био би крајња нужда.

Наиме, зграда Основне школе, по својој основној концепцији и педагошкој функцији, рађена је за извршење наставе у нормалним условима у једној смјени. Потребе наставе, обавезни су разноврсни и врло бо гати облици ваннаставног рада: допунска и додатна настава, слободне активности, боравак ученика и многи други облици ваншколског рада чија се лепеза уклапа у свестран и разноврstan школски програм који наставу у Основној школи чини савре меном и комплетном.

Исти је случај са задацима наставе у средњем усмјереном образовању, а да не говоримо о кључном и обавезном стожеру средњег образовања — производном раду који се у условима двије смјене не би могао квалитетно организовати.

Предлажемо да се учини све што је у границама људске моћи у оваквим поремећеним условима на подиза

њу новог објекта средњег усмјереног образовања и тиме створе трајни услови за нормалан рад.

Основна школа у Петровцу била је и прије земљотреса у биједном стању. То је био нефункционални, дотрајали и монтажни објекат, који је само захваљујући пажњи школског колектива доживио и, донекле, преживио ову катастрофу. Сада је толико оштећен да се намеће питање: да ли би друштвена средства усмјерена на његову санацију била уопште оправдана?

Можда би било боље — уколико то могућности дозвољавају — размишљати о изградњи новог објекта.

Дјечји вртић у Будви неznatno је оштећен, па су и ту потребна средства за хитну интервенцију да касније посљедице не би биле znatno веће.

Заједно са школом и дјечји вртић у Петровцу је неупotrebljiv. Предлаже се изградња новог.

СТИХ СЕ МОРА — „БРУСИТИ“

Недавно је цетињски „Обод“ издао другу збирку пјесама Владимира Томовића, младог пјесника који је запослен у Комуналном предузећу у Будви. Књига носи назив „Силе свеодреће“. Иначе, прије девет година Томовић је штампао прву збирку која носи назив „Очи камена“.

О чему говоре пјесме ваше нове збирке?

— Мисаоност је главна одлика моје поезије. Као и када је у питању прва збирка, „Очи камена“, и у другој је у жижи интересовања човјек, његово постојање, живот, смрт, љубав... Тако ће бити и у наредним пјесмама. Послиje земљотреса настали су стихови који су посвећени стравичној игри природе која је баш у Црници у којој живим имала свој најчудни

ји плес. Намјеравао сам да то објавим посебно, али сам се предомислио. Сачекају: имам још доста стихова, па ћу све то припремити за нову збирку. То код мене иде полако: морам још „брусити“ стихове док не будем потпуно задовољан. А онда ћу тек код издавача.

— Ви живите у Црници, дакле далеко од културних центара. Је ли то живим имала свој најчудни

ја о томе не размишљам. Стихове стварам не по наруџбини него онако како то захтијева тренутак у коме се идеја роди. Не обилазим издаваче, није мистало да се нешто, по сваку цијену, објави. Пјесме првенствено нудим „Стварању“, а он да и другим часописима. У град трчим по књиге: читам много и књига ми никад није дosta. Све вријеме живио сам на селу, али, пошто је земљотрес порушио мој дом у Подгору, највјероватније је да ћу се селити. Немам више снаге да на истом мјесту подигнем нови.

С. Г.

ЗА МЛАДЕЋЕ * О МЛАДИМА * МЛАДИ ОСОБИ

ОНИ СУ ПАЛИ ЗА ДОМОВИНУ

Хероји Спасић и Машера

Оног истог дана кад је бивши генерал Калафатовић с групом официра, у име Врховне команде Југословенске војске, 17. априла 1941. године, потписао капитулацију, само неколико часова касније, двојица поморских официра у Боки Которској својим подвигом задивили су свијет. Милан Спасић и Сергеј Машера, истакнути млади официри и патриоти, кад се читава посада искрцала, и поред наредбе ко манданта брода да и они капитулирају и искрају се на копно, нису дозволили да се непријатељ докопа њиховог брода: минирали су разараč „Загреб“, дигли га у ваздух и заједно с њим потонули. Ови јунаци радије су отишли у смрт него под скут окупатора. Отишли су са својим ратним бродом у морске дубине. Нису хтјели да признају капитулацију.

ПОМОРСТВО НЕ ПОЗНАЈЕ ТАКВЕ ПРИМЈЕРЕ

Историја поморства зна за бројне примјере јунаштва, подвига и храбrosti морнара у одбрани слободе своje земље. Зна за примјер да су команданти, кад су се нашли у критичним ситуацијама, тонули у морске дубине са својим бродовима — примјер француске флоте у луци Тулон у другом свјетском рату и други. Међутим, нису познати примјери какав је храбрих помораца Спасића и Машере, који су одбили наређење дотадашњег комandanта брода (издајника и каснијег усташе), који је већ био побјегао на копно, да напусте разараč „Загreb“.

Командант брода је побјегао, издао, капитулирао — а двојица њему потчињених официра остали су на броду, као дјелу слободнog тла своje земље. Нису хтјели да капитулирају. А могли су, имали су времена да, као и други, напусте брод. Нису хтјели такав крај. Свесно су жељели и успјели да покажу — да не признају пораз и окупацију, да не прихватају капитулацију.

КАКО ЈЕ ТЕКЛА ДРАМА НА РАЗАРАЧУ

Разарачи „Загреб“ и „Београд“ били су 6. априла 1941. године усидрени у Доброти. На напад италијанских бомбардера, који су тражили нашу флоту, „Загреб“ је, на команду Сергеја Машере и Милана Спасића, одговорио ватром из свих оруђа. Њих двојица су за цијело вријеме напада остали уз посаду противавионских топова. Њиховом заслугом фашистички бомбардери су одбijeni, бродови нису били оштећени, док су три авиона погођена.

Команда морнарице наредила је да се бродови привежу у луке и да се маскирају. Скоро сваке ноћи „Загреб“ се премештао, али је остао у луци. На дан 10. априла, усташки оријентисан командант, капетан бојног брода Никола Кризомали, обавијестио је све официре и посаду брода — да се Југославија распала, а да је у Загребу проглашена Независна Држава Хрватска! Тај издајник није имао ни једне ријечи храбrosti — да каже посади да се бори против окупатора, него је позивао на издају и капитулацију. На те командантове ријечи скочио је храбри Машера, с пиштољем у руци, и пред посадом повикао:

— То је непријатељева пропаганда равна издаји! Издајника нећemo послушати...

Дотадашњи командант био је присиљен да се повуче у кабину.

Драма је текла даље. Већ 13. априла разараč је наређено да се привеже у заливу Кртоле и да се маскира. Заbraњено му је да гаја италијанске авионе који су свакодневно надлетали Которски залив. Онда је наређено да се посада искрца на копно, осим противавионских топова. Знаци деморализације били су масовни. Многи су почели одлазити кућама. Два дана касније, 15. априла, командант брода наредио је да посада напусте брод. Тако су на разарачу „Загреб“ остали само официри Спасић и Машера.

А 16. априла, по командантовој наредби, посада се враћа да узме личну опрему и коначно напусти брод, јер „ћe ускоро бити потписана капитулација“. У таквој ситуацији Машера се обратио посади:

— Спасић и ја минирали смо брод и он ћe бити потопљен заједно с нама...

По њиховом наређењу подофицир Милан Битенц с неколико морнара полио је нафтот преосталу одjeћу и другу опрему. Спасић и Машера су се опростили с потчињеним морнарима и подофицирима.

Послије овог догађаја, Машера и Спасић подигли су ратну заставу на јарбол „Загребa“.

Кад је командант брода сазнао од искрцане посаде шта ћe учинити Спасић и Машера, чамцем се приближио разарачу и наредио им да напусте брод. Машера му је одговорио да нема право да наређује, јер је напустио брод. Његово наређење нећe бити извршено. Мине су активирane...

И као финале ове драме, око 14 часова 17. априла 1941. године, на јарболу „Загребa“ поред заставе стајао је Милан Спасић, а Сергеј Машера остао је у унутрашњости брода. Тада је одјекнула прва експлозија; затим друга, трећа. „Загreb“ је с двојицом јунака потонуо.

ЈАЧИ И ОД СТИХИЈЕ

Ланац од дванаест мјесеци дијели нас од тог кобног 15. априла 1979. године, од да на када је страдало наше Приморје. За то вријeme ми ги су, заборавили преживљени страхи, али ту су срушени грађеви, порушене домови, обрасани хотели. Све је готово у љутој и послије стихије и не дозвољава нам да је заборавимо.

Земљотрес нам је нанио огromne штете, али наши људи су се показали спремни да се одупри свим недаћама, све тешкоће да савладају. Не можемо заборавити, и не треба заборавити, када су првих дана послије несрћe у

нашe градове стизали камини с намирницама, које су Срби, Хрвати, Босанци и Херцеговци слали нама, угрожени ма — да нам помогну. Знали smo већ тада да нећemo по克莱кнути, да не смијемо поклекнути. Сви smo жељeli да изградимо Будву што пријe, да она буде љепша него што је била. И нијесу биле то само жељe — послије годину дана већ се назири контуре будућe наше ривијере, која треба да израсте из жуљева руку нашег човјека. Стари град који је и пајвиште страдао дugo ћe нас подсећати на рушништво снагу стихијe.

је, али и он ћe једног дана израсти из рушевина да опет пркоси вјековима и миленијумима.

Протекла година остаће у сјећању наших грађана не само по земљотресу, већ по хуманости и солидарности који немају граница, по сајењају и помоћи грађана па ше и других земаља. Колико је младих рук у добијло прве жуљеве на рапчиштавају рушевина у Будви и око ње! Не, људско појртвovanje и спремnost да се другима пријe у помоћ, самоодрицање и самозaborav — никада се не могу заборавити. То су свијetle тачke на тмurnom nebu прошле године. Оне показују да су људи, када су ујединjeni, јачи од свake стихијe.

Марина Петричевић

15. АПРИЛ

Недјељно је јутро сунчано а сваком се разбио сан:
зар није то чудно
кад је одмора дан?
Ужарено сунце мами,
и све нас тјера ван.

Тако је почeo тај дан.
А како се завршио — не
питај!

Многима се није завршио
Црну Гору је тог дана
обавила страшна тама.
Тутњало са свих страна
падали хотели, стан до
стана.

Бисеру крај мора
постаћеш цвијет
и бићемо срећнији
но што икада бјесмо:
Нека нам живи Тито,
братство и јединство!
Илија МИРОВИЋ

ПОЗДРАВ ЦРНОЈ ГОРИ

Црна Гора, земљо красна,
Моћне домовине моје,
Ликови прошлости твоје
Славни су преци земље ове.

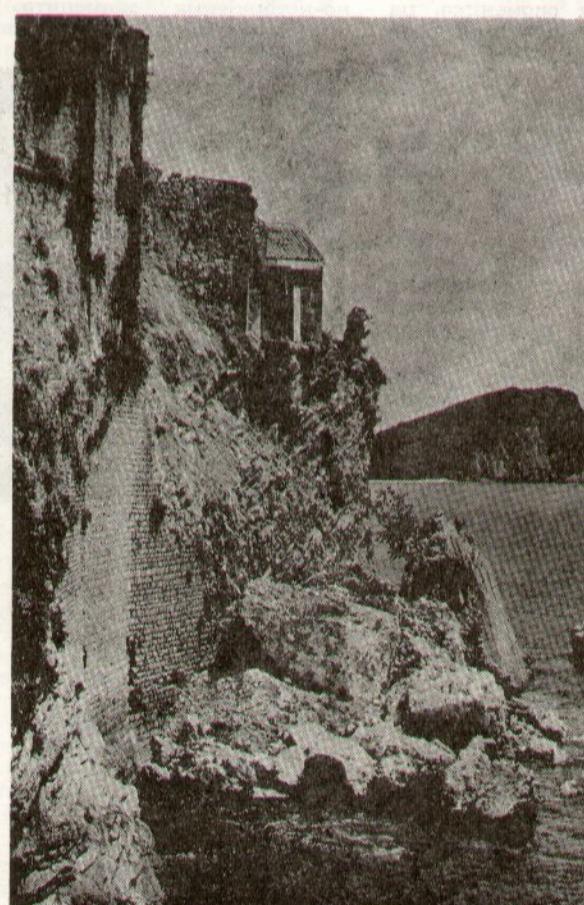
Никад поражена, увијек горда,
Твоја је вјечита драгана слобода.
Са поносом си ушла
У братску заједницу нашу.

Потрес земље стихијском снагом,
Окрњи твој дивни лик,
Уздрма обалу Јадрана плавог,
Црмницу винородну плоду
обилног.

Порушени су древни споменици
Осиромашено благо земље,
Али зратимљени народи наши
Вратићe свесрдно твој лик.

Тако ћe чuvari тековина твојих
И свједоци јунаштва твојих синова
Бити планине непобједне твоје
И њихов цар — Ловћен горди.

Борислав ВУКМАНОВИЋ

Тешко је страдао Бедем — омиљено шеталиште младих

Добар старт „Могрен“ и „Петровца“

Првојетни старт у првенству Црногорске фудбалске лиге био је у знаку наших представника. „Могрен“ је у првом колу као домаћин савладао бившег друголигаша „Јединство“ из Билога Поља са 2:1. По тешком, расквашеном терену играчи оба тима пружили су максимум труда како би задовољили бројне гледаоце који су се искупили на стадиону Лујови. Подмлађена екипа „Могрен“ у којој овог првојета наступа неколико познатих играча који су раније носили дрес нижишке „Сутјеске“, „Мајданпека“, „Титограда“ и „Металца“, показала је на старту да ће пружати много боље игре него што је било током јесени.

Већ у другом колу Буџани су поклекли. На то стовању у Даниловграду поражени су од домаће „Искре“ с минималним резултатом од 1:0. Но, теже од пораза који истина није очекиван, јер се Даниловграђани боре за опстањак у лиги, пада незалагање поједињих играча, о чему ће тренер Лазовић и стручни штаб морати да поведу више рачуна.

Петровчани су стартовали боље. У првом гостовању на врућем терену у Бару успјели су да у сусрету с „Морнаром“ освоје бод, што представља добар подстrek за напорне првенstvene борбе које очекују ову екипу. У другом сусрету, првом пред својом публиком у овом првенству, Петровчани су заблистали. Жртва је био пљевальски „Рудар“ који је савладан веома убедљиво након борбене и атаковане игре током цијelog меча.

Новијија Савић, који је дошао из даниловградске „Искре“, веома добро се уклопио у екипу. Уз већ искусне нападаче, Љубишића, Томашевића, Радуловића, Вукотића и остale он представља велику опасност за противничке голмане.

Уколико овако наставе, и „Могрен“ и „Петровец“ имају шансу да знатно по праве пласман на првенstvenoј таблици.

Г.

ИЗ МЈЕСНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ БУДВА II

ДОЧЕКАТИ СЕЗОНУ ШТО СПРЕМНИЈЕ

Петнаестоаприлски и земљотрес од 24. маја прошле године тешко су погодили и подручје Мјесне заједнице Будва II — угоститељске, стамбене и приватнске објекте. Остало се без неколико хиљада кревета у друштвеном и приватном смјештају, а тешко су страдали и неки комунални објекти, као и сва села. Све у свему, туристичка понуда је осиромашена и сигурно ће проћи неколико година док се не достигне ниво од прије катастрофалног земљотреса.

И поред тога, прошлогодишња сезона показала је да наша ривијера има велики број поклоника у земљи и ван ње. Иако су постигнути више симболични резултати, они указују да би овогодишња сезона могла бити знатно богатија. То потврђују уговори о пласману кревета у домаћој радиности и камповима.

Овогодишња туристичка сезона дочекује се без највећег броја угоститељских објеката и, уз то, с великим бројем недостатака који на први поглед могу изгледати ситни и мање важни. Они се провлаче већ низ година и не баш богату понуду чине сиромашњијом него што би могла да буде. Зато се пред све туристичке раднике — а то су, махом, сви становници ове Мјесне заједнице — поставља врло одговоран задатак: дочекати сезону што спремније. Његовим рјешавањем бавиће се све друштвено-politичке организације,

основне организације удруженог рада, сваки радни човек и грађанин. Сви скупа ће се максимално залагати да квалитетом услуга надокнаде оно што је стихија однijела. С тим у вези, њихова жеља је дајући да што је могуће прије уклоне све трагове прошлогодишње катастрофе.

Цијенећи све ове моменте, Савјет Мјесне заједнице посветио је недавно једну сједницу искључиво туристичкој проблематици. Одлучено је да се на састанку с руководствима основних организација удруженог рада, омладине и свим осталим субјектима с подручја ове Мјесне заједнице постигне договор о њиховом учешћу у припремама за предстојећу сезону. Све грађане треба ангажовати на уређењу кућа и дворишта, настојећи да се они укључе и у све друге акције које буду предузимане у циљу припрема сезоне. Упоредо с тим, треба обићи сваку кућу, констатовати њене интимне недостатке и одредити рокове до када да се они отклоне. Треба узети учешћа у категоризацији свих соба и кревета у приватном смјештају и устројити евидентацију лица која издају кревете, односно пасошне. Неопходно је, такође, обавити разговор с руководствима грађевинских организација које изводе радове на подручју Мјесне заједнице у циљу њиховог укључивања у припреме. Њихов допринос мораји да буде првенstveno у механизацији и материјалу.

Активност Одбора за припрему туристичке сезоне не завршава се њеним почетком, тј. 1. маја, већ се наставља током њеног трајања, с тим што ће је Одбор пратити и подстицати, настојећи да се отклоне све нежељене појаве које би утицали на ремешење нормалног тока сезоне.

Радни људи и грађани, у првом реду омладина, треба да пруже помоћ колективу ООУР „Хотели Словенска плаја“ на припреми терена за отварање великог ауто-кампа. Упоредо с тим, треба уклоњити шаторе с „ударних“ мјеста у насељу, затим оправити јавну расvjету, као и евентуална оштећења на главном колектору и секундарној мрежи канализације, и то у заједници с колективима Електродистрибуције и Комунално-стамбеног предузећа.

Неопходно је ангажовати на уређењу дијела јадранске магистрале, укључујући и простор око ње, замјени оштећених браника, чишћењу сметлишта и депонија смештаја. Обиљежавање паркинга простора, оправка постојећих и постављање нових саобраћајних знака — такође су заједнички којима ће се посветити путева од земље, плажа и мора од отпадних вода и смећа. Организовање се и акције на пошумљавању заљења плажа и осталих површине, ангажујући за то горане и омладину.

Активност Одбора за припрему туристичке сезоне не завршава се њеним почетком, тј. 1. маја, већ се наставља током њеног трајања, с тим што ће је Одбор пратити и подстицати, настојећи да се отклоне све нежељене појаве које би утицали на ремешење нормалног тока сезоне.

У изгледу је добра посјета

— Током овогодишње туристичке сезоне наша агенција ће на Црногорском приморју упутити око 11.000 туриста са подручја Западне Њемачке. То је за око 2000 посетилаца више него 1978. која се сматра изузетном туристичком годином...

Ово је на конференцији за штампу у „Монтенегроекспресу“ изјавио Манfred Вајс, директор Сектора за развој западнојемачке агенције „Некерман“, друге по величини у овој земљи, која годишиће у свијет шаље преко милион туриста. По његовим ријечима, интересовање туриста у Западној Њемачкој за одмором на Црногорском приморју прилично је велико упркос томе што су посљедице земљотреса заиста огромне. Он истиче да обнова хотелијских објеката успјешно тече, тако да неће бити проблема око смјештаја гостију који већ пристижу на ово подручје.

Гости из Западне Њемачке највише се интересују за објекте на Великој плажи у Улцињу и, посебно, за нудистичко насеље Ада у делти ријеке Бојане. Доста гостију из ове земље љетош ће одмарати и у Сутомору, Петровцу и Бечићима.

Г.

Значајна активност Удружења пензионера

Удружење пензионера и инвалида једна је од најактивнијих друштвених организација на подручју наше комуне. Његова активност испољава се у разним видовима, почев од заједничких излета и обиласка културно-историјских споменика, па до бриге о стамбеним проблемима, одмору, рекреацији и здравственом стању сваког члана удружења.

Наша организација — рекао нам је Стијепо Куљача, предсједник Општинске конференције — броји преко 100 чланова, мада је тешко установити тачну евиденцију, јер се бројно стање стално мијења одсељавањем, досељавањем и смрћу чланова. Извјестан број чланова још увијек је необухваћен, што треба исправити формирањем мјесних конференција.

Организација је почела да дјелује тек након конституисања Општинске конференције на делегатском принципу. Тада су створени услови да о проблемима пензионера и инвалида одлучује далеко већи број људи него раније. Формирано је Предсједништво и седам комисија: за одмор и рекреацију, питања војних инвалида, општеној одбрани и цивилној самозаштити, питања пензионера СУП-а, стамбена питања, за инвалиде II и III категорије и за заслуге и признања.

Развијена је широка активност на побољшању животног стандарда пензионера и инвалида. У посљедње дve године двадесет чланова

и пронашли просторије, али нам општински органи није су одобрили промјену локације.

— На нас је повика што смо бифе Клуба у Будви пре творилица у кафанду отвореног типа, но, тај објекат ради у складу са законским прописима, и то нам је једини из

На излету у Шумарицама

Предсједништво Општинске конференције је посебну пажњу посветило обезбеђењу друштвених просторија. Простор којим се располаже (кафанди и канцеларија) није довољан за подмирење најујнијих потреба Удружења. Требало би обезбиједити просторије у Петровцу, Светом Стефану и Подкошљуну, које би служиле искључиво за потребе пензионера и у њима би се одвијао културно-забавни живот. За ове потребе бе смо обезбиједили средства

вор прихода. Бифе запошљава пет људи и, захваљујући приступачним цијенама, претку пословну годину завршио је са добитком од 550 хиљада (нових) динара чистог прихода.

— У току протекле двије године ријешили смо 12 стамбених проблема наших чланова и њихових породица — каже даље Стијепо Куљача.

— Стамбена комисија има у плану обезбеђење становија за још неколицину чланова Удружења који су у земљо-

било потребно. Предсједништво Општинске конференције остварило је добру сарадњу и с организацијама су сједних република. На међујачкој сусретима наши пензионери дали су значајан допринос у смислу размјене искустава и давања предлога за измјене и допуне системских решења пензионо-ивалидског осигурања.

В. Станишић